

MİHAİL BUL BĞGA KOV

*Usta ile
Margarita*

Çeviri: AYDIN EMEC

 can
modern

MİHAİL BULGAKOV

USTA İLE
MARGARİTA

Can Modern

Usta ile Margarita, Mihail A. Bulgakov

Çeviri Aydın Emeç

Master i Margarita

© 2003, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2003

17. basım: Temmuz 2020, İstanbul

Bu kitabın 17. baskısı 2 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Yayına hazırlayan: Saadet Özen

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı, iç baskı ve cilt: İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri

Çobançeşme Mah. Altay Sk. No: 8

Yenibosna-Bahçelievler, İstanbul

Sertifika No: 44066

ISBN 978-975-07-2499-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750724992

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

MİHAİL BULGAKOV

USTA İLE
MARGARİTA

ROMAN

Çeviri

Aydın Emeç

♥can

Mihail Bulgakov'un Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Genç Bir Köy Hekimi, 2014

Kol Manşetinde Notlar, 2015

Kızıl Moskova, 2016

MİHAİL AFANASYEVİÇ BULGAKOV, 1891'de Kiev'de doğdu. Genç yaşta hekimliği bırakarak kendini tümüyle yazarlığa verdi. İlk romanı *Belaya gvardiya* (Beyaz Muhafız, 1925), komünist bir kahramana yer vermediği gerekçesiyle Sovyet resmî çevrelerce büyük tepkiyle karşılandı. Sovyet toplumunu eleştiren yergili fantezilerin yer aldığı *Dyavoliada* (Şeytanlıklar, 1925) da resmî çevrelerin eleştirisine uğradı. Bulgakov, aynı yıl, sözde bilim üstüne bir yergi niteliğindeki *Köpek Kalbi*'ni yazdı. 1930'a gelindiğinde, eserlerinin yayımlanması yasaklanmıştı. Bulgakov, buna karşın, 1930'larda iki önemli eser daha verdi. Moskova Sanat Tiyatrosu'nun perde arkasını acımasızca yeren yarıda kalmış öz-yaşamöyküsel romanı *Teatralni roman* (Tiyatroluk Roman) ve göz kamaştırıcı bir fantezi olan *Usta ile Margarita*. 1940'ta Moskova'da ölen Bulgakov'un eserleri, Stalin'in ölümünün ardından, 1950'lerin sonlarına doğru gittikçe saygınlık kazandı.

AYDIN EMEÇ, 1939'da İstanbul'da doğdu. Gazeteci, yazar, yayıncı ve çevirmen olarak Türkiye'nin kültür yaşamına önemli katkılarda bulundu. 1968'de Cengiz Tuncer'le birlikte kurduğu E Yayınları'nda, saygın bir yayıncılık örneği verdi; dünya edebiyatının pek çok seçkin yazarının ilk kez dilimize kazandırılmasını sağladı. Hür Yayın ve *Cumhuriyet* gazetesi kültür servisini yönetti. Bulgakov, Ehrenburg, Calvino, Kazancakis, Kundera, Vasconcelos gibi yazarların eserlerini Türkçeye çevirdi. Aydın Emeç, 1986'da, henüz 47 yaşındayken yaşama veda etti.

BİRİNCİ BÖLÜM

“Söyle kimsin sen?”
“Sonsuza dek kötülüğü isteyen,
ama sonsuza dek iyilik yapan bu
gücün bir parçasıyım.”

GOETHE, *Faust*

1

Yabancılarla sakın konuşmayın

Sıcak bir ilkbahar günü biterken, Patriarşiye Göleti gezisinde iki yurttaş görüldü. İlki kırk yaşlarındaydı; açık gri bir yazlık elbise giymişti, kısa boylu, şişman denecek kadar tombul, seyrek siyah saçlı, sinekkaydı tıraşlıydı. Yüzü, inanılmaz boyutlarda koskocaman bağa çerçevesi bir gözlükle örtülüydü. Oldukça iyi cinsten şapkasını, sokaklarda satılan börekler gibi avcunda buruşturmuştu. Ensesine ittiği kareli kasketinin altından karmakarışık kızıl saçları fişkırان iriyarı arkadaşı, bir kovboy gömleği, beyaz buruşuk bir pantolon, siyah keten pabuçlar giymişti.

İlki, kalınca bir edebiyat dergisinin genel yayın müdürü, Moskova'nın en büyük edebiyat kuruluşlarından biri olan, kısa adıyla MASSOLİT'in¹ başkanı Mihail Aleksandroviç Berlioz'dan başkası değildi. Genç adama gelince; o da daha çok Biezdomni² adıyla tanınan şair İvan Nikolayeviç Ponirev'di.

Yeni yeşermiş ıhlamurların gölgesine ulaşmalarıyla, üstünde "Bira ve Meşrubat" yazan renkli barakaya koşmaları bir oldu.

1. (Rus.) Açılımı, Moskovskaya Assotsiatsiya Literatorov (Moskova Yazarlar Birliği). (Y.N.)

2. (Rus.) Evsiz. (Y.N.)

Bu tüyler ürpertici mayıs akşamındaki ilk tuhafلیđı burada belirtmek gerek: Ne barakanın çevresinde, ne de iki yanı ağaçlarla kaplı Malaya Bronnaya Sokağı'na paralel geçitte birileri vardı. Güneşte kaynayan Moskova sokaklarında soluk alınmaz olduğu, Sadovaya evreyolunun ötesinde bir yerlerde güneşin fırın gibi bir sise gmldğu bu saatte ne ihlamurların altında gezinen vardı, ne de gelip banklara oturan. Ağaçlarla kaplı geçit ıssızdı.

Berlioz, barakayı işleten kadına, "Bana Narzan madensuyu verin," dedi.

Kadın, nedense alınmış gibi, şaşkın bir sesle, "Narzan suyu yok," dedi.

Biezdomni'nin sesi ışlığa dönüşüp atallaştı:

"Biranız var mı?.. Biranız?.."

"Getirecekler," diye karşılığ verdi kadın. "Bu akşam getirecekler."

"İçecek ne var peki?"

"Kayısılı madensuyu ama soğuk değil."

"Olsun, verin, verin, verin!"

Kayısılı madensuyu bardaklara dolarken sarı sarı kprd. Ortalık berber dkknı gibi koktu. Kayısı suyunu içen iki edebiyatçı hıçkırmaya koyuldular. Parayı ödeyip sırtlarını Bronnaya Sokağı'na dönerek bir banka ktler.

Yalnızca Berlioz'u ilgilendiren ikinci tuhaf olay o anda meydana geldi. Hıkırığı birden kesildi. Yüreği, göğsünde büyük gürültüyle gmledi, sonra birden yok oluverdi, sanki bilinmeyen bir yere uçtu. Ardından da hemen döndü yerine. Yüreğine kr bir iğne saplanmış gibi geldi Berlioz'a. Ayrıca öylesine büyük ve tarifsiz bir dehşete kapıldı ki, o an tabanları yağlayıp ardına bile bakmadan kaçmak geçti içinden.

Kendisini ürküten korkunç şeyin ne olduğunu anlamadan, büyük bir üzüntüyle, bakışlarını çevresinde gezdirdi. Sarardı, mendiliyle alnını kuruladı. Düşünme-

ye başladı: “Neyim var yahu? İlk kez böyle bir şey başıma geliyor. Anlaşılan yüreğim bana oyun oynamaya başladı... Aşırı yorgunluk... Belki de işi gücü bırakıp bir süre Kislovodsk'taki kaplıcalarda dinlensem iyi olur...”

Tam bunları kafasından geçirirken, önündeki boğucu hava bir anda yoğunlaştı; çabucak, saydam ve çok garip görünüşlü bir yurттаşın koyuluğuna dönüştü. Adamın küçücük kafasında bir jokey kasketi vardı, havaya karışan gölgesi, kareli, kötü bir ceketin içine gömülmüştü. Söz konusu yurттаş, upuzun boylu –iki metreye yakın– daracık omuzlu, inanılmayacak kadar da zayıftı. Yüzünde enikonu alaycı bir ifade olduğunu da bilmenizi isterim.

Berlioz'un hayatı, onu böylesi olağanüstü olaylara hazırlamamıştı hiç. Berlioz iyice sarardı, gözleri yuvalarından uğradı, kendi kendine, korku içinde, “Bu olanaksız!” dedi.

Ne yazık ki, gözüyle gördüğüne göre, demek ki olabiliyordu. Upuzun, saydam adam yere basmadan, iki yana sallanıp duruyordu; tam Berlioz'un karşısında.

Berlioz, büyük bir dehşete kapıldı; gözlerini kapadı. Açtığında her şey olup bitmişti. Kareli ceket kaybolmuş, Berlioz'un yüreğine dalıp çıkan kör iğne de uçmuştu.

“Hay aksi şeytan!” diye haykırdı Genel Yayın Müdürü. “Düşün İvan, güneş çarpmasından az kaldı ölecektim. Bir hayal gördüm ki, öfff!” Gülmeye çalıştı; gözlerinden dehşet parıltıları silinmemişti, elleri titriyordu. Yavaş yavaş kendine geldi. Mendiliyle yelpazelendi, ardından titremeyen bir sesle, kayısı suyu yüzünden yarım bıraktığı söylevine devam etti: “Güzel. Ha...”

Daha sonra anlaşılacağı gibi, bu söylev Hz. İsa'yla ilgiliydi. Kısacası, Genel Yayın Müdürü, Şair'e, derginin gelecek sayısı için, dine karşı büyük bir şiir ısmarlamıştı. İvan Nikolayevič de bu şiiri inanılmayacak kadar kısa sü-

rede yazmıştı, ama Genel Yayın Müdürü, sonuçtan pek hoşnut kalmamıştı. Biezdorni, şiirin kahramanını –Hz. İsa– en karanlık renklere bulamıştı. Genel Yayın Müdürü’nün düşüncesine göre, bütün şiirin yeniden yazılması gerekiyordu. Bu nedenlerle Berlioz, Şair’in yararına, temel yanlısına parmak basmasını sağlamak için İsa hakkında bir çeşit söylev çekmeye girişmişti.

Bu durumda, İvan Nikolayeviç’in yaratıcı güçten yoksunluğunun mu, yoksa konu hakkında hiçbir bilgisinin olmayışının mı kurbanı olduğunu belirtmek zor. Neyse! Çizdiği İsa... Çok canlıydı. Bol bol en kötü çizgi-lerle çizilmiş de olsa, hiç kuşkusuz yaşamıştı!

Berlioz da Şair’e işin önemli yanını, İsa’nın nasıl olduğunu değil –iyi ya da kötü– canlı olarak İsa’nın var olmadığını, onunla ilgili öykülerin baştan sona uydurma, hem de en bayağısından birer masal olduğunu göstermek istiyordu.

Genel Yayın Müdürü’nün, eşine az rastlanır bilgelikte biri olduğu unutulmamalı. Nitekim, büyük bir ustalıklı, İskenderiyeli ünlü Philon ya da parlak Flavius gibi eski tarihçilerin, İsa’nın varlığına kıyasından köşesinden bile değinmediklerini belirtti. Mihail Aleksandroviç, bilgisinin derinliğini ve sağlamlığını göstererek, Tacitus’un *Annales*’inin XV. kitabının 44. bölümünde yer alan, İsa’nın çektiği işkencenin anlatıldığı ünlü parçanın sahte olduğunu, kitaba sonradan eklendiğini de açıkladı.

Şair için bütün bunlar çok yeniydi. Yeşil gözlerinin bütün canlılığıyla Mihail Aleksandroviç’e bakıyor, onu dikkatle dinliyordu. Sadece arada sırada tutan hıçkırığını bastıramıyor, alçak sesle kayısı suyuna sövüyordu.

“Bir tek Doğu dini yoktur ki,” diyor Berlioz, “dünya-ya bir tanrı getiren el değmedik bir bakiresi olmasın. Hıristiyanlar da, yeni bir şey uydurmadan, tıpatıp aynı biçimde yarattılar İsa’larını. Aslında İsa hiç yaşamadı. Bu-

nun üzerinde durmak, ağırlığı özellikle bu noktaya vermek gerek...”

Berlioz'un tenor sesi, ıssız geçitte çın çın ötüyordu. Mihail Aleksandroviç, kafa göz yarma tehlikesiyle karşılaşmadan, ancak üstün bilgelikteki kişilerin içinde dolaşabilecekleri labirentlere gömüldükçe, Şair, onun attığı her adımda yerin ve göğün oğlu, Mısır tanrısı Osiris, Fenike tanrısı Tammuz, Babil tanrısı Marduk, hatta ve hatta, ötekiler kadar tanınmamasına karşın yüzyıllar önce Meksika'daki Aztekler tarafından pek sevilen, korkunç tanrı Huitzli-Poçli üzerine tuhaf ve çok yararlı şeyler öğrendi. Berlioz'un, Azteklerin nasıl hamurdan Huitzli-Poçli heykeltiklerini yaptıklarını anlattığı sırada geçitte biri göründü.

Sonradan –doğrusu istenirse iş işten geçmişti bile– yayımladıkları bildirimlerde, çeşitli kuruluşlar bu adamı tanımlamaya çalıştılar. Bildiriler karşılaştırıldığında şaşırıcı bir sonuç ortaya çıkıyor. Bunlardan birinde yeni gelenin kısa boylu, altın dişli, sağ ayağı aksayan biri olduğu söyleniyordu. Öbürü dev yapılı, dişleri platin, sol bacağı topal, diyordu. Bir üçüncüsü ise, kısaca adamın hiçbir özelliği olmadığını belirtiyordu. Bu bildirimlerden hiçbirinin bir değer taşımadığını kabul etmek zorundayız.

Yeni gelen, her şeyden önce topallamıyordu. Boyuna gelince; ne bir dev ne bir cüceydi, uzunca boylu olduğu söylenebilirdi. Dişleri kaplamaydı, ama sol taraftakiler platin, sağ taraftakiler altındı. Gri, iyi kumaştan bir elbise, elbisesinin renginde yabancı malı ayakkabılar giymişti. Çapkınca kulağının üstüne yıkılmış gri bir bere, koltuğunun altına sıkıştırdığı, fino köpeği kafası oyulmuş kamış baston giyimini tamamlıyordu. Kırkını çoktan bulmuş olmalıydı. Ağzı hafif yamuktu. Sinekkaydı tıraşlıydı. Esmerdi, sağ gözü kara, sol gözü, nedendir bilinmez, yeşildi. Kaşları da karaydı ama biri öbüründen yukarıydı. Kısacası, o bir yabancıydı.

Genel Yayın Müdürü ile Şair'in oturduğu bankın önünden geçerken yabancı onlara yan yan baktı, duraladı ve birden iki dostun birkaç adım ötesindeki ikinci banka çöküverdi.

“Alman olmalı,” diye düşündü Berlioz. Biezdorni de kendi kendine, “İngiliz,” diye düşündü, “üstelik bu havada eldiven takmış; hayret, terletmiyor mu?”

O sırada yabancı, dört köşe gölü çevreleyen yüksek yapılara göz atıyordu. İlk kez orada bulunduğu, görüntüyle ilgilendiği belliydi. Gözleri, Mihail Aleksandroviç için sonsuza dek kaybolacak bir güneşin göz kamaştırıcı ışınlarını yansıtan üst kat camlarında oyalandı bir süre, oradan da akşamın gölgelendirdiği alt kat pencerelerine indi. Nedense alaycı ve hoşgörülü bir gülümseyişle gözlerini kıstı, ellerini bastonunun topuzunda kavuşturdu, çenesini de ellerinin üstüne dayadı.

“Bak İvan,” diyordu Berlioz, “diyelim ki, Tanrı'nın oğlu İsa bölümü çok güzel, çok alaycı. Yalnız –işin püf noktası da burada– İsa'dan önce yığınla tanrının yığınla oğlu oldu; Fenikeli Adonis, Frigyalı Attis, İranlı Mitra gibi. Aslında bunların hiçbiri doğmadı, hiçbiri yaşamadı. İsa da ne doğdu ne yaşadı. Yapman gereken, onun doğumunu ya da Müneccim Krallar'ın gelişini anlatmak yerine bu konuyla ilgili söylentilerin saçmalığını belirtmek olmalı. Oysa insan, senin öykünü okurken İsa'nın gerçekten doğduğuna inanıyor!..”

Tam o anda Biezdorni, kendisini rahatsız eden hıçkırığının birden kesmeyi denedi. Soluğunu tuttu, bunun sonucunda daha çok ve daha acılı bir biçimde hıçkırma-ya başladı. Berlioz da söylevini kesti; çünkü yabancı, yerinden kalkmış onlara doğru geliyordu. İki yazar, adama şaşkınlıkla baktılar.

Yabancı, değişik bir şiveyle ama sözcükleri örselemeden, “Özür dilerim beyler,” dedi, “kusuruma bakma-

yın. Size yabancıyım. Sözüünüzü yarıda kesmek durumunda kaldım... Derin konuşmanızın konusu beni öylesine ilgilendirdi ki..."

Konuşurken bir yandan da saygıyla beresini çıkardı. İki dostun kalkıp yabancıyı selamlamaktan başka çareleri kalmamıştı.

"Hayır! Hayır! Bu adam Fransız olmalı," diye düşündü Berlioz.

Biezdoppi de, "Bir Polonyalı..." diye geçirdi aklından.

Yabancı'nın söze başlar başlamaz Şair üzerinde kötü bir izlenim bıraktığını belirtmek gerekli. Berlioz'a ise hoş, daha doğrusu hoş değil de, nasıl demeli, ilginç gelmişti anlayacağınız.

Yabancı yine saygıyla, "Oturmama izin verir misiniz?" diye sordu.

İki dost, isteksizce sıkıştılar. Adam büyük bir rahatlıkla aralarına çökerek hemen konuşmalarına katıldı. Yeşil gözünü Berlioz'a dikerek, "Yanılmıyorsam, İsa'nın hiç yaşamadığını belirtmeyi gerekli buluyordunuz?" dedi.

Berlioz, gayet nazik, "Hayır, yanılmadınız," dedi. "Söylediğim buydu."

"Ah, ne ilginç!" diye bağırdı yabancı.

Biezdoppi kaşlarını çattı, "Hay şeytan, ona ne bundan!" diye düşündü.

Yabancı, sağ gözünü Biezdoppi'ye çevirdi:

"Siz de dostunuzla aynı görüşte misiniz?"

Abartılmış deyimleri, dolaylı anlatımı seven Şair, "Bir kere değil, yüz kere evet!" dedi.

"Hayret!" diye haykırdı yeniden beklenmedik adam.

Ardından, nedense, bir hırsız gibi çevresine bakıp kalın sesini alçaltarak, "Başınızı ağrıtıyorsam bağışlayın. Yanlış anlamadıysam, her şey bir yana siz, Tanrı'ya inanmıyorsunuz?"

Onlara korku dolu bir bakış fırlatarak heyecanla ekledi:

“Kimseye söylemeyeceğime yemin ederim!”

Turistin kaygısı karşısında Berlioz hafifçe gülümseyerek, “Gerçekten de Tanrı’ya inanmıyoruz,” dedi. “Ama bu, üzerinde büyük rahatlıkla konuşabileceğimiz bir konu.”

Yabancı, arkaya yaslandı, meraktan neredeyse cırtlaklaşan bir sesle bağırdı: “Tanrıtanımaz kişilersiniz demek?”

Berlioz, gülümseyerek, “Evet öyle,” dedi. “Tanrıtanımaz kişileriz biz.”

“Yapıştıkça yapışıyor bu ithal malı kene,” diye düşündü Biezdorni öfkeyle.

Şaşkınlık içindeki yabancı, “Ama bu harika bir şey!” diye haykırdı; sonra iki edebiyatçıya bakabilmek için başını hiç durmadan iki yana döndürmeye koyuldu.

Berlioz, diplomatça bir incelikle açıkladı:

“Ülkemizde Tanrı’ya inanmamak kimseyi şaşırtmaz. Uzun süredir, bilinçli olarak halkımızın büyük çoğunluğu, bu türden masallara inanmayı bıraktı.”

Yabancı’nın kafasından tuhaf bir şey geçmiş olmalı, çünkü yerinden kalktı, şaşkın şaşkın Genel Yayın Müdürü’nün eline yapışıp şu sözleri söyleyerek onunla tokaştı:

“Size yürekten teşekkür etmeme izin verin!”

Gözlerini kırıştıran Biezdorni, “Ona niye teşekkür ettiğinizi öğrenebilir miyiz?” dedi.

Tuhaf adam, parmağını çok şey anlatan bir biçimde salladı, “Benim gibi bir yolcu için çok büyük önemi, ilginç bir yanı olan bir haberden ötürü,” karşılığını verdi.

Bu önemli haberin yabancı üzerinde büyük etki uyandırdığı gerçektir, çünkü her pencereden Tanrı’ya inanmayan biri çıkacakmış gibi ürkek ürkek evlere baktı.

“Hayır, bu adam İngiliz olamaz,” diye düşündü Berlioz.

Biezdorni ise, “Her şey bir yana, Rusçayı iyi biliyor,” diye geçirdi aklından. “Dilimizi nereden öğrendi acaba?” Sonra yine somurttu.

Bir süre kuşkuyla düşünen yabancı misafir, “İyi ama,” dedi, “izin verirsiniz size sorayım: Tanrı’nın varlığını gösteren kanıtlara ne diyorsunuz? Herkesin bildiği gibi bunların sayısı beştir.”

“Yazık!” diye, merhametle karşılık verdi Berlioz. “Bu kanıtlar beş para etmez. İnsanlık, hepsini tavan arasına kaldıralı çok oldu. Akıl yönünden, Tanrı’nın varlığıyla ilgili hiçbir kanıtın benimsenemeyeceğini kabul edersiniz.”

“Bravo!” diye bağırdı yabancı. “Bravo! Kelimesi kelimesine, o ihtiyar Immanuel delisinin görüşünü tekrarladınız. Beş kanıtı da baştan başa yıktı, bu doğru. Ama, aynı fırsattan yararlanıp sanki kendi kendisiyle alay edersesine, kendi elleriyle bir altıncı kanıt yarattı. Matrak değil mi?”

İncelikle gülümseyen, derin bilgilere sahip Genel Yayın Müdürü, “Kant’ın kanıtı da, öbürlerinden daha inandırıcı değildi,” dedi. “Bu konuda Schiller, Kant’ın görüşlerinin ancak köleleri tatmin edeceğini söylememiş miydi? David Strauss’a gelince; o da bu sözde kanıtla gülüp geçmekle yetindi.”

Berlioz hem konuşuyor, hem düşünüyordu: “Kim olabilir acaba? Hem Rusçayı bu kadar iyi nasıl konuşuyor?”

Ortada fol yok yumurta yokken İvan Nikolayeviç birden bağırdı:

“Sizin Kant’ınızı, kanıtlarıyla birlikte, üç yıllığına Solovets Adaları’na¹ gönderirdim ben!”

Berlioz utancından kıpkırmızı kesildi.

“İvan!” diye fısıldadı.

Kant’ı Solovets Adaları’na yollama düşüncesi, yabancıyı kızdırmamış, tam tersine onu kendinden geçirmişti.

1. Solovets Adaları, Arhangelsk yakınındadır; orada inzivaya çekilmek için bir kale-manastır vardır. (Y.N.)

“Mükemmel, mükemmel!” diye haykırdı. Berlioz’ dan ayırmadığı yeşil gözü parıldıadı. “Tam ona gereken şey! Hem, günün birinde kendisiyle yemek yerken dedim ki: Kusuruma bakmayın profesör, ama gördüğünüz gibi görüşleriniz biraz tutarsız. Kuşkusuz bilgece, ama anlaşılır gibi değil. Size gülerler!”

Berlioz’un gözleri fal taşı gibi açıldı. “Kant’la yemek yerken mi? Benimle dalga mı geçiyor!” diye düşündü.

Berlioz’un şaşkınlığını umursamayan başka iklimlerin insanı, Şair’e döndü:

“Ne yazık,” dedi, “Kant’ı Solovets Adaları’na yollamak olanaksız. Nedeni de çok açık; yüz bilmem kaç yıldır Solovets’ten çok daha uzak bir yerde kendisi. Hem ne yaparlarsa yapsınlar, onu oradan çıkaramazlar, bana inanın!”

Ateşli Şair, “Üzüldüm!” dedi.

Gözü parlayan yabancı, “İnanın, ben de çok üzülüyorum!” diyerek onu doğruladı. “Ama, asıl kafamı kurcalayan sorun şu,” diye devam etti ardından: “Tanrı yoksa, insan hayatını ve genellikle dünyadaki varlıkların düzenini yöneten kim?”

Kızgın Şair, telaşlı telaşlı, “Her şeyi yöneten insandır,” dedi.

Soru pek açık değildi ya, neyse.

Yabancı, tatlılıkla, “Beni bağışlayın,” dedi. “Yönetmek için gereken şudur: En azından uzun vadeli, kesin bir planınız olmalı. Size şöyle sorayım: Bin yıl gibi çok gülünç bir süre için plan yapamazken ve kendi yarınını bile garanti edemezken, insanoğlu neyi, nasıl yönetebilir?” Berlioz’a döndü: “Bakın, şöyle düşünelim. Örneğin, siz... Başlıyorsunuz yönetmeye, kendinize ve başkalarına dilediğinizi yaptırıyorsunuz. Kısacası, nasıl denir, bu işin zevkine varıyorsunuz. Ve birden... Hah hah hah ha!.. Ciğerinizde kötü huylu bir tümör..”

Acımasız bir sistem eleştirisini derin bir felsefi tartışmaya dönüştürerek insan kadar eski iyi-kötü tartışmasını irdeleyen *Usta ile Margarita*, iki ayrı öyküyü yan yana getirir. Bunlardan biri XX. yüzyılda Moskova'da, diğeri Pontius Pilatus'un 26-36 yılları arasındaki valiliği döneminde Yahuda'da geçer. Romanın başkişisi, Prof. Woland kılığına girmiş olan Şeytan'dır. Moskova'ya inen Şeytan, seçkin aydın çevrelerinin ikiyüzlülüğünü ve yozluğunu gözler önüne seren çılgınca oyunlara başvurur. Onun karşısındaysa akıl hastanesine kapatılan, baskı altındaki bir romancı, yani "Usta" vardır...

Mihail Bulgakov'un ancak ölümünden yirmi altı yıl sonra, üstelik katı bir sansürden geçerek yayımlanabilen dev romanı *Usta ile Margarita*, XX. yüzyıl edebiyatının başyapıtları arasında yer alır. Keskin yergili bir mizahla dolu fantastik bir roman olan *Usta ile Margarita*'yı, SSCB döneminde kitaptan çıkarılan seksen sayfayı da içeren eksiksiz çevirisiyle sunuyoruz.

